

Зербіно А. Д.,
Львівський національний університет ім. І.Франка

СИНТАКСИЧНІ МОДЕЛІ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ ЗГОДИ/НЕЗГОДИ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Стаття присвячена вивченню типових синтаксичних моделей, що використовуються для побудови висловлювань згоди/незгоди у сучасній англійській мові. Матеріалом дослідження слугували 68 романів американських та британських письменників кінця XX ст. – початку XXI ст., на основі котрих було здійснено суцільну вибірку, що становить 3400 одиниць. Приклади згоди/незгоди були також запозичені з комп'ютеризованих корпусів *British National Corpus (BNC)* та *Corpus of Contemporary American English (COCA)*.

Ключові слова: синтаксичні моделі, структурно-семантичні особливості згоди/незгоди, комунікативні типи речень.

Статья посвящается изучению типичных синтаксических моделей, используемых в реализации высказываний согласия/несогласия в современном английском языке. Материалом исследования послужили 68 романов американских и британских писателей конца XX ст. – начала XXI ст., на базе которых была осуществлена сплошная выборка, составляющая 3400 единиц. Примеры согласия/несогласия были также заимствованы из компьютеризированных корпусов *British National Corpus (BNC)* и *Corpus of Contemporary American English (COCA)*.

Ключевые слова: синтаксические модели, структурно-семантические особенности согласия/несогласия, коммуникативные типы предложений.

The article is devoted to the research of typical syntactic models, which are used for the realization of agreement/disagreement in modern English. The corpus of agreement/disagreement, which comprises 3400 units, was compiled on the basis of 68 novels of American and British writers of the end of XX – the beginning of the XXI centuries. Samples of agreement/disagreement were also borrowed from the computerized corpora *British National Corpus (BNC)* and *Corpus of Contemporary American English (COCA)*.

Key words: syntactic models, structural-semantic characteristics of agreement/disagreement, communicative types of sentences.

Актуальність цього дослідження визначається загальною спрямованістю лінгвістичних досліджень на розгляд мовних одиниць з погляду їх структурно-семантичних та прагматичних особливостей та функцій у процесі комунікації. Даний аналіз зосереджений на вивченні структурно-семантичних особливостей засобів вираження згоди/незгоди у сучасній англійській мові, а саме дослідженні синтаксичних моделей, що використовуються для позначення згоди/незгоди.

Вивченню засобів вираження згоди/незгоди у сучасній англійській мові присвячені праці таких дослідників як І. М. Рудик [3], Л. Л. Нейленко [2], Н. А. Храмова [4] та Т. П. Щедрина [5]. Однак, досі дослідження не зосереджувались детально на вивченні синтаксичних моделей, що використовуються для позначення згоди/незгоди у сучасній англійській мові, тому сьогодні ця проблема залишається невирішеною.

Структурні особливості мовних засобів вираження згоди/незгоди у сучасній англійській мові сприяють утворенню певних синтаксичних моделей. Їх структурна цілісність ґрунтується на основі семантичних та категоріальних ознак лексичних одиниць, що передають згоду/незгоду. Засобами синтаксичних структур мовець передає своєму співрозмовникові як явища дійсності, так і внутрішні почуття, які переживає в момент комунікації.

Аналіз мовного матеріалу показав, що для вираження згоди/незгоди можуть використовуватися різні комунікативні типи речень: розповідні, питальні, спонукальні, окличні. Висловлення згоди/незгоди можуть бути представлені різними синтаксичними моделями, що відображають типи речень, різні за комунікативною метою та емоційним забарвленням. До найтиповіших моделей вираження згоди/незгоди у сучасній англійській мові належать наступні моделі:

Синтаксичні моделі, що використовуються лише для позначення незгоди:

Модель **That + V be + N**: 'She's too old to join us.' 'That's nonsense.' [6, с. 275] / 'He's not your biological brother.' 'That's, that's just absolutely rubbish.' [10, с. 176]

Модель **N**, яка представлена одночленним номінативним реченням. Ця модель складається з іменника та не має присудка. Наприклад: 'I look stupid in all these clothes.' 'Nonsense, old girl.' [13, с. 204] / 'You don't love me any more,' she said crying. 'Rubbish!' [11, с. 423]

Незгода може виражатися за допомогою модальних конструкцій. За даними великого енциклопедичного словника В.Н. Ярцевої модальність – "це функціонально-семантична категорія, яка виражає різні види відношення висловлювання до дійсності, а також різні види суб'єктивної кваліфікації повідомлення" [1, с. 303]. Ирреальна модальність виражається за допомогою модальних дієслів та умовного способу. Модальні дієслова англійської мови утворюють складну семантичну систему, елементи якої здатні виражати різноманітні відтінки модальності. Згідно з результатами аналізу фактичного матеріалу, модальне дієслово *should* є найбільш уживаним з усіх модальних дієслів для вираження незгоди. Воно виражає суб'єктивну думку мовця стосовно мовленнєвих дій свого співрозмовника.

Модель **(No) + N/Pron + should (shouldn't) + V (+ Pron/N)**: У висловлюваннях зі структурами *should + Indefinite Infinitive* та *should + Continuous Infinitive* заперечна форма модального дієслова *should* слугує для вираження незгоди у формі поради. Наприклад: 'I just wanted to explain him everything that had happened.' 'Such things should be done differently, dear. Thoroughly and with no haste' [15, с. 127]

Висловлювання незгоди з модальним дієсловом *should* + *Perfect Infinitive* виражає необхідність, що стосується минулого. За допомогою даної моделі можна визначити незгоду навіть поза контекстом. Наприклад: 'I said we had no future.' 'No, you shouldn't have said that, Jane.' [14, с. 267]

Модель **N/Pron + might + V (Perfect Infinitive)** У даній моделі модальне дієслово *might* + *Perfect Infinitive* означає, що бажана дія могла бути здійснена, але не здійснилася: 'I didn't want any body to know about these problems.' 'No, You might have told her about it. She's your mum. She would understand you.' [12, с. 155]

Модель **N/Pron + can + Adv + V:** 'New economic reforms are the only way out.' 'I can hardly agree with you about this issue.' [9, с. 431]

Модель **If + Pron + Past Subjunctive II + Pron + Past Conditional.** У загально-семантичному плані підрядне умовне речення є виразником реальної чи ірреальної модальності, тобто умови, за якої відбувається чи могла б відбуватися предметна ситуація, позначувана головним реченням. У реченнях зі значенням ірреальної умови обидві ситуації є такими, які не можуть здійснитися, в той час як у реченнях зі значенням реальної умови і умова, і наслідок можуть реалізуватися. : 'I don't believe any thing he says about the accident. He is the only person to blame in this terrible situation.' 'If I were you, I wouldn't judge him so seriously,' he argued. [12, с. 267]

Під час реалізації незгоди мовець відповідно до своїх комунікативних цілей може використовувати спонукальні речення з метою впливу на співрозмовника.

Модель **V + Pron/N:** 'The defence was just not as good as it might have looked at first glance.' 'Cut the crap' [7] / 'But now I can understand why you were lying all the time.' 'No, shut your mouth, let me tell you,' he said angrily [6, с. 318].

Модель **Don't + V/ Don't + V be + Adj:** 'It was he who murdered her, I'm sure.' 'Don't be absurd.' [8, с. 245] / 'But it's really strange, isn't it?' 'Don't tell me that you believe all that nonsense too.' [16]

Питальні речення для вираження незгоди використовуються головню у формі риторичних запитань, що містять у собі твердження або заперечення і не вимагають безпосередньої відповіді співрозмовника. Вони слугують експресивним засобом вираження незгоди у сучасній англійській мові.

Модель **Why on earth/what the devil/(why)what the hell + Aux V + Pron/N + V?** є емотивною структурою-кліше, що має форму питального речення. Висловлюванням такого роду характерна грубість та неввічливість, а іноді можуть свідчити про агресивне налаштування мовця: 'Mike, this is exactly the work you have been dreaming of for solong. You can't miss this chance.' 'Why on earth would I agree to work for you?' [8, с. 98] / 'I've been thinking about all what'd happened. I can't go on hiding the truth.' 'No, I damn well don't know what the hell is going on in that pretty little head of yours, but I'm fast losing patience. [12, с. 137] / 'I think the government must solve the problems like that.' 'But why the hell should disabled people not be given the chance to run things themselves?' [15, с. 298]

Модель **Why/what + Aux V + Pron/N + V?:** 'I couldn't have called you before because of the work, really.' 'Great heavens, woman, what sort of idiot do you take me for?' [7]

Синтаксичні моделі, що використовуються для позначення як згоди, так і незгоди:

Модель **(Yes/No) + Pron + V be + Adj:** 'It is worth briefly discussing the work of this important unit.' 'Yes, you're absolutely right.' [8, с. 11] / 'It is fabulous, isn't it?' 'Yes, it's brilliant.' [11, с. 217] / 'You didn't even want to discuss the matter.' 'No, you're wrong' [6, с. 93]

Модель **Yes/No + Pron + V be:** 'It's wonderful.' 'Yes, it is.' [13, с. 46] / 'It was so lovely, wasn't it?' 'No, it wasn't.' [8, с. 114]

Модель **(Yes/No) + Pron + V+ (Prep + N/Pron):** 'I mean in retrospect, looking back on it, it seems crazy to me.' 'Yes, I totally agree with you, it does seem crazy.' [10, с. 55] / 'I disagree,' he said softly. [13, с. 161]

Модель **(Yes/No) + Adv (not):** 'Would you like to join us?' 'Yes, certainly.' [8, с. 110] / 'Are you staying here for the whole summer?' 'No, of course not,' I said pityingly. [15, с. 258] / 'They say we all have to come in for the meeting on Saturday.' 'Whatever.' [7] / 'I'll join you tomorrow.' 'All right.' [11, с. 57]

Окличні речення слугують для експресивного вираження як згоди, так і незгоди.

Модель **What + N!:** 'I'm going to Switzerland for two weeks and I'm taking your mother with me.' 'What a great idea!' [6, с. 82] / 'Such an interpretation places the propagandists, as it were, outside the thoughtworld of those they addressed.' 'What a nonsense!' she muttered darkly.[7]

Модель **How + dare + Pron + (V)!** є важливим емотивним індикатором та здебільшого підкреслює інтенсивність прояву незгоди. У даній моделі можна простежити часткову інверсію: 'Your husband is a liar.' 'How dare you! Constance wanted to shout, 'How dare you touch my husband?' 'How dare you say such a wicked thing?' [15, с. 231]

Аналіз синтаксичних засобів вираження згоди/незгоди у сучасній англійській мові демонструє широке варіювання структурно-семантичних моделей. У результаті проведеного дослідження було виявлено 5 спільних синтаксичних моделей, які використовуються для позначення згоди і незгоди, а також 10 синтаксичних моделей, які використовуються виключно для позначення незгоди. Таким чином вираження незгоди в синтаксичному плані характеризується більшою різноманітністю форм. Очевидно, мовці намагаються виражати свою незгоду різними шляхами, у той час як згоду вони виражають більш одноманітним способом.

В результаті дослідження було встановлено, що частотність використання синтаксичних моделей висловлювань згоди/незгоди у сучасній англійській мові різна. Однак з поміж розглянутих синтаксичних моделей, що позначають незгоду (див. Таблицю 1.), найчастіше зустрічаються такі синтаксичні моделі: **That + Vbe + N** (11,8 %), **N** (12,2%). Дещо рідше зустрічаються моделі: **V + Pron/N** (9,8 %), **(No) + Adv (not)** (9,2 %), **No + Pron + V be** (9,0 %), **Don't + V/ Don't + V be + Adj** (8,1 %), **Why/what + AuxV + Pron/N + V?** (8,6 %). Найрідше зустрічаються наступні синтаксичні моделі: **Pron + might + V (Perfect Infinitive)** (1,2 %), **Pron + can + Adv + V** (1,5%), **Why on earth/what the devil/ (why)what the hell + Aux V + Pron/N + V?** (1,9 %). При аналізі синтаксичних моделей, що позначають згоду було встановлено, що показники найбільшої частотності притаманні двом синтаксичним моделям: **Yes + Pron + Vbe** (28,3 %) та **(Yes) + Adv** (30,8 %), в той час як найнижчі показники частотності використання властиві моделям **(Yes) + Pron + V + (Prep + N/Pron)** (10,7%) та **What+N!** (12,6 %) (див. Таблицю 2.).

Таблиця 1.
Синтаксичні моделі висловлювань незгоди

Синтаксичні моделі висловлювань незгоди	Частотність використання	
	абсол. к-ть	відн. к-ть
1. That + V be + N	51	11,8
2. N	53	12,2
3. (No) + N/Pron + should (shouldn't) + V (+ Pron/N)	17	4,0
4. N/Pron + might + V (Perfect Infinitive)	5	1,2
5. N/Pron + can + Adv + V	7	1,5
6. If + Pron + Past Subjunctive II + Pron + Past Conditional	9	2,1
7. V + Pron/N	42	9,8
8. Don't + V/ Don't + V be + Adj	35	8,1
9. Why on earth/what the devil/ (why)what the hell + Aux V + Pron/N +V?	8	1,9
10. Why/what + Aux V + Pron/N + V?	37	8,6
11. (No) + Pron + V be + Adj	32	7,4
12. No + Pron + V be	39	9,0
13. (No) + Pron + V + (Prep + N/Pron)	24	5,5
14. (No) + Adv (not)	40	9,2
15. What+N!	24	5,5
16. How + dare +Pron + (V)!	10	2,2
Разом	433	100

Таблиця 2.
Синтаксичні моделі висловлювань згоди

Синтаксичні моделі висловлювань згоди	Частотність використання	
	абсол. к-ть	відн. к-ть
1. (Yes) + Pron + Vbe + Adj	138	17,6
2. Yes + Pron + V be	221	28,3
3. (Yes) + Pron + V + (Prep + N/Pron)	84	10,7
4. (Yes) + Adv	241	30,8
5. What+N!	98	12,6
Разом	782	100

Література:

1. Большой энциклопедический словарь. Языкознание. / Гл. ред. В. Н. Ярцева. – М. : “Большая Российская Энциклопедия”, 1998. – 687с.
2. Нейленко Л. Л. Семантико-прагматические свойства высказываний со значением согласия (на материале английского диалога): автореф. дис. канд. на соискание ученой степени канд. филол. наук: спец. 10.02.04 “Германские языки” / Л. Л. Нейленко. – Пятигорск, 2004. – 16 с.
3. Рудик І. М. Комунікативно-прагматичні типи висловлювань зі значенням згоди/незгоди в сучасній англійській мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. филол. наук: спец. 10.02.04 “Германські мови” / І. М. Рудик – Харків, 2000. – 16 с.
4. Храмова Н. А. Глаголы одобрения и согласия в английском языке (Семантический, синтагматический, морфологический аспекты) : Дис. канд. филол. наук: спец. 10.02.04 “Германские языки” / Н. А. Храмова. – Санкт-Петербург, 2003. – 188 с.
5. Щедрина Т. П. Функционально-семантическое поле “согласие” в современном английском языке: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. филол. наук: спец. 10.02.04 “Германские языки” / Т. П. Щедрина. – Одесса, 1984. – 16 с.
6. Blake J. Triumph in Arms / J. Blake. – Great Britain, 2010. – 373 p.
7. British National Corpus (BNC) [Electronic resource] // British National Corpus (BNC). – Mode of access : <http://www.natcorp.ox.ac.uk/>
8. Camerson S. A Useful Affair / S. Camerson. – Great Britain, 2005. – 394 p.
9. Clayton V. A Girl's Guide to Kissing Frogs / V. Clayton. – Great Britain, 2007. – 598 p.
10. Greeley A. Irish Mist / A. Greeley. – New York, 1999. – 317 p.
11. Heller M. Tainted Lives / M. Heller. – Great Britain, 2004. – 532 p.
12. Hunniford G. Next to You / G. Hunniford. – London, 2006. – 349 p.
13. McNab A. Aggressor / A. McNab. – London, 2005. – 395 p.
14. Page L. No Going Back / L. Page. – Great Britain, 2004. – 441 p.
15. Stock J. Dead Spy Running / J. Stock. – Blue Door, London, 2009. – 373 p.
16. The Corpus of Contemporary American English (COCA) [Electronic resource] // The Corpus of Contemporary American English (COCA). – Mode of access : <http://www.americancorpus.org/>